

Navodilo o zaključnih računih v letu 1955

Zvezni državni sekretar za narodno gospodarstvo je predpisal navodilo, ki določa, kako je treba sestavljati in podajati dokumentacijo, ki tvori zaključni obračun.

Navodilo ureja vrsto vprašanj, ki so neposredno povezana s pravnimi podajanjem zaključnih računov in ki niso bila rešena z doslej veljavnimi predpisi. Tako se na primer skupni dohodek iz blagovnega izvoza izkazuje v zaključnem obračunu po izdanih fakturah ne glede na to, ali je vplačilo izvršeno ali ne, to se pravi enako kakor iz poslov prodaje v državi. Urejeno je tudi vprašanje kritja obračunskih plač ali plač po tarifnem pravilniku tistih trgovinskih in gostinskih podjetij ter poslovalnic, ki

obračunavajo plačni sklad po ustvarjenem prometu za primer, da v nekem obdobju ne ustvari zadostnega dohodka, da bi z njim krili te plače, medtem ko pa v drugem ostvari presežek dohodka, ali pa celo dobiček.

Novost v pogledu odprave razlike pri popisu materialnih vrednosti predstavlja predpis, po katerem delavski svet ali najvišji kolektivni organ upravljanja gospodarske organizacije lahko razpravlja o tej stvari na posebni seji, ki jo je obvezno treba sklicati pred sprejetjem zaključ-

nega obračuna. Obrazložena odločba, ki se nanaša na vsakega posameznega manipulantna z materialnimi vrednostmi, določa, kateri primanjkljaji grejo lahko opravičeno v breme izrednih izdatkov. Tako se bo zaostrila borba za skrbno ravnanje in varčevanje z materialom in se ne bo moglo več zgoditi, da bi o ugotovljenih primanjkljajih reševali »mimogrede« takrat, ko sprejemajo zaključne obračune, kakor se je do zdaj večkrat dogajalo.

Računovodstvo podjetja sestavlja predlog zaključnega obračuna, izpolnjuje vse predpisane obrazce in ga skupno s svojim poročilom ter analizo doseženega finančnega rezultata izroča upravnomu odboru. Ta predpis pravzaprav uzakonjuje sedanje stanje, ker so to delo tudi do zdaj opravljali vodje računovodstva ali gospodarsko računskega sektorja.

Navodilo prinaša podrobnosti o postopku in predpisuje poseben obrazec za ugotavljanje doseže-

na znižanja lastne cene. Hkrati ureja vprašanje sredstev, ki so bila dosežena iz ustvarjenega dobička z znižanjem lastne cene v letu 1955, ako gospodarska organizacija ni izdala pravilnika o premijah delavcev in uslužbencev in zato ne more dati nagrad (premijs) članom svojega delovnega kolektiva. V takem primeru ostane nerazvrščen ves znesek sredstev za premije, ki ga ugotovijo po zaključnem obračunu za leto 1955. Ta znesek je treba izločiti kot obveznost podjetja do delavcev in uslužbencev vse dotlej, dokler ne sprejmejo pravilnika o premijah. To bo vsekakor pripomoglo k hitrejšemu sprejetju teh pravilnikov v industrijskih, rudarskih, gradbenih in prometnih podjetjih, kjer so leta 1955 znižali lastne cene. Izločeni znesek pa razen tega predstavlja sredstva, ki bodo že od začetka leta 1956 vzpodbujala delovni kolektiv k prizadevanju za znižanje lastne cene.

gledali na celotno stvar skozi prizmo lastnega podjetja in zanemarili skupne koristi, ki jih daje bolj racionalno izkoriščanje setvenih površin ter ureditev tržišča in cen. Ta primer je zanimiv v prvi vrsti kot primer in kot izkušnja, ki govori, da je treba na ekonomske ukrepe gledati s širšega stališča. Zato ga tudi omenjamo.

M. J.

Psi brez gospodarja vzrok mnogih nalezljivih bolezni

Točno število psov v naši državi ni znano. Toda tudi najbolj pomanjkljiva statistika kaže, da je to število zaskrbljujoče veliko — okrog 2 milijona. Med njimi je večina takih psov, ki se potepajo. Ze sama ta številka priča, koliko škode ima skupnost od tega, ko hrani to množico nekoristnih in nepotrebnih psov. S to hrano bi lahko zredili znatno število koristnih domačih živali.

Škoda, ki jo skupnosti povzročajo psi kot nosilci nevarnih okuženj in parazitskih bolezni, je zelo velika. Psi prenašajo svinjsko in kokoško kugo, steklino, razne živalske črvesne in pljučne bolezni, ki se lahko prenesejo tudi na ljudi.

Najnevarnejša bolezen je vsekakor steklina. V naravi so v volkovih in lisicah trajni rezervoarji tega virusa. Ker psi najlaže pridejo z njimi v stik, zato prenašajo okužbo. Ugotovili so, da so 90% vseh primerov stekline prenesli psi.

Dostikrat se postavlja vprašanje, ali steklina, ki je ena izmed najbolj nevarnih bolezni, lahko izkoreninimo. Odgovor je pritrdilen, toda samo, če se držimo strogih veterinarsko-sanitarnih ukrepov. Po zaslugi teh ukrepov so steklino popolnoma izkoreninili na primer na Švedskem, Norveškem in Danskem. Tako velik uspeh je posledica visoke stopnje izobrazbe vsega prebivalstva, vztrajnega dela, potrpežljivosti in spoštovanja vseh zakonskih ukrepov in predpisov, ki so jih izdali v ta namen.

V naši državi smo priče velikih naporov za pobijanje živinskih nalezljivih bolezni. Izdani so jasni predpisi, nekatere pa pripravljajo. (Pravilnik o rejji psov), toda ta problem je glede na precej zastalo okolje vsekakor zapleten in ga lahko rešujemo le če pritegnemo k temu več čim več ljudi. Dejstvo je, da se veterinarski zakonski predpisi predvsem ne izvajajo, ne držijo se jih niti tisti organi, ki so naravnost poklicani za to. Nismo posvetili potrebne pozornosti izobraževanju živinorejcev. K tej higienski propagandi bi bilo treba razen veterinarjev in zdravnikov pritegniti tudi prosvetne delavce. Bilo bi koristno, če bi v vaških šolah uvedli poljudna predavanja s tega področja.

Zelo važen ukrep za pobijanje teh nalezljivih bolezni je registriranje vseh psov, ki bi jih takoj cepili proti steklini in zdravili od parazitskih bolezni. Vse druge pse, to se pravi tiste, ki niso registrirani, zlasti pa potepajoče se pse, bi bilo treba neusmišljeno uničevati. V klavnicah bi bilo treba vpeljati strožje ukrepe glede uničevanja organov, ki so okuženi s paraziti, trupla poginulih živali pa bi bilo treba obvezno zakopati.

V. K.

O ODKUPNIH CENAH PAPRIKE

Nedavno so Zvezna industrijska zbornica, Zveza kmetijskih zbornic, Zveza trgovinskih zbornic in Zvezni urad za cene soglasno določili nove cene industrijske paprike. Cene so nekoliko nižje od lanskih, in to iz tehle razlogov:

Leta 1954 so bile površine, ki so bile posejane z industrijsko papriko, skoraj dvakrat večje kakor leta 1939, v letu 1955 pa so se nadalje porastle. To povečanje je v glavnem nastalo zaradi stalnega povečevanja odkupnih cen. Leta 1954 je cena zelene paprike porastla za 13 odstotkov v letu 1955 še za nadaljnjih 12 odstotkov, med tem ko se je cena 1 kg zdrobljene paprike povečala za 50, potem pa še za 35 dinarjev.

Tako je nastal položaj, da proizvajamo več te surovine, kakor pa je potrebno. To pa ni privedlo do znižanja odkupnih cen, kakor bi bilo pričakovati, to pa zato, ker tovarne niso vodile pravilne politike cen in niso pri odkupu nastopale organizirano.

Nastala je očitna potreba, da se storijo ukrepi, ki bi zaustavili nadaljnje hitro širjenje površin paprike na škodo drugih kultur (celo če bi bile potrebe po papriki tudi večje, bi bilo treba tem potrebam zadostiti s povečanjem povprečnega donosa). Ti ukrepi pa bodo pripomogli, da bodo tovarne dobile surovine po bolj realni, nižji ceni, kar jim bo omogočilo, da bodo tudi same cenejše prodajale končne izdelke. Zato so se dogovorili za nove odkupne cene, ki so nekaj nižje kakor lani, toda še vedno nad povprečjem iz leta 1953. Kmalu potem pa so se pojavili vodje nekaterih tovarnih paprike, ki so predlagali, naj se odkupne cene paprike ne znižajo in trdili, da se kmetijskim proizvajalcem ne bo izplačalo pridelovanje.

Pustimo ob strani dejstvo, da so se najbolj merodajne organizacije proizvajalcev sporazumele, da bodo tudi nove cene dajale dovolj pobude za pridelovanje potrebnih količin paprike. Porast zasejanih površin predstavlja samo po sebi prepričljiv dokaz, da so bile dosežane cene pretirane.

S kakšnimi motivi potem predstavniki tovarnih branijo stare cene. Ze na prvi pogled je absurdni pojav, da sam kupec zahteva večjo ceno za isto surovino, ki je po vseh računih in ocenah lahko dobil ceneje.

Menimo, da se ne bomo zmotili, če rečemo, da gre za že precej ustaljeno »konjunkturno« pojmovanje: važno je surovino preskrbeti po kakršnikoli ceni, samo s čim manjšim trudom (v tem primeru v zvezi z odkupom in kontrahiranjem). Kar pa zadeva stroške, te pa tako in tako plača potrošnik. Če pa jih tržišče kljub splošni konjunkturni ne prizna, se bo podjetje že znašlo s pomočjo kredita, s špekulativnim izvozom, ali s kakšnim drugim postranskim poslom.

Po vsem sodeč, so bili torej motivi za odpor proti znižanju odkupnih cen paprike precej ozki, ker so predstavniki tovarn

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Trajanje letnega dopusta

Vprašanje: Lani so naši časopisi večkrat pisali o spremembi uredbe o letnih dopustih. V sindikatu so bile diskusije, ali se bodo v letni dopust šteli samo delovni dnevi ali koledarski. Poznaje je bilo govora tudi o tem, ali bo dolžina letnega dopusta odvisna od dolžine delovnega staža. Ker do danes ni bilo še ničesar uradno objavljeno o tem, ne vemo, koliko dni naj računamo za minimum, a koliko za maksimum letnega dopusta?

Odgovor: O omenjenih vprašanjih je vodilo diskusijo časopisje tudi ob že izdelanem prvem načrtu predpisa, ki ureja to vprašanje. Kakor smo obveščeni, se to, kakor tudi druga vprašanja iz delovnega razmerja, ki se nastala v praksi gospodarske demokracije pri nas, sistematično proučujejo in obdelujejo. Za

sedaj pa je vprašanje, ki ste ga postavili, urejeno z uredbo o plačanem letnem dopustu (Uradni list FLRJ št. 56/46 in 58/47, kakor tudi z navodilom za njeno izvajanje 40/50).

Oredbe teh predpisov določajo tudi minimum in maksimum trajanja letnega dopusta (14 do 30 koledarskih dni), navedni so pa tudi kriteriji za določanje dolžine letnega dopusta v konkretnih primerih (dolžina delovnega staža, prizadevanje pri delu, dosežni uspehi, matere z otroki, invalidi in drugo). Za letos torej veljajo v celoti določbe omenjenih predpisov o plačanem letnem dopustu in teh se je treba držati pri sestavljanju plana za izkoriščanje letnega dopusta. Te plane morajo povsod, če jih še niso, čimprej sestaviti.

Strokovni izpiti uslužbencev gospodarskih organizacij

Vprašanje: Ali imajo uslužbenci, ki so zaposleni pri gospodarskih organizacijah, pravico, da opravijo strokovni izpit v tisti stroki, v kateri delajo. Če jo imajo, komu se je treba prijaviti?

Odgovor: To vprašanje je samo po sebi zelo pomembno, toda tudi zapleteno. Za zdaj nimamo pozitivnih pravnih predpisov, ki bi to vprašanje urejali izrecno in dosledno. Kolikor smo obveščeni, ta problem proučujejo pristojne državne in družbene organizacije.

Po našem mnenju pa je do zdaj praksa v mnogih primerih naša začasno, toda najbolj pravilno rešitev. Uslužbenci posameznih strok, ki so zaposleni v gospodarstvu, opravljajo strokovne izpite po tistih programih, ki veljajo za uslužbence ustrežajoče stroke ali službe v državni upravi. Taka praksa ne nasprotuje nobenemu pozitivnemu predpisu. Končno, dokler podjetja niso bila predana delovnim kolektivom na upravljanje, so bili uslužbenci v gospodarstvu v tem pogledu popolnoma izenačeni z uslužbenci državne administracije. V tem pogledu pa tudi zdaj ni nobenih bistvenih sprememb. Na primer knjigovodja, daktilograf, pravnik in drugi morajo imeti enako strokovno izobrazbo, ne glede na to, ali so zaposleni v gospodarstvu ali pri državnih organih, in ne glede na to, da so državni uslužbenci strokovni sodelavci organov oblasti, uslužbenci gospodarstev pa enakopravni člani delovnih kolektivov gospodarskih organizacij.

Uslužbenci v gospodarstvu se torej, po našem mnenju, lahko prijavljajo k strokovnim izpitom komisijam, ki so formirane pri državnih organih za uslužbence določene stroke ali službe. To so v glavnem komisije pri državnih sekretariatih za posle splošne državne uprave in proračuna in pri sekretariatu za gospodarstvo, za pisarniške uslužbence pa tudi pri občinskih odborih. To vprašanje je urejeno s posebnimi predpisi in se je treba predhodno z njimi seznaniti.

Socialno zavarovanje članov KOZ

Vprašanje: Ali ima kmečka zadruga, ki je organizirana po čl. 4 Uredbe (KOZ) pravico do socialnega zavarovanja svojih članov?

Odgovor: Treba je upoštevati, da sta dve kategoriji članstva v zadrugi. Člani ene kategorije so socialno zavarovani, glede na to, kako je kdo postal zadrugičnik, medtem ko pa člani druge kategorije še vedno niso. Tisti član kmečke obdelovalne zadruge, ki je postal član s tem, da je predhodno na podlagi delovne pogodbe stopil v trajno delovno razmerje v zadrugo, ima zaradi tega, ker je obenem tudi v delovnem razmerju, vse pravice, ki iz delovnega razmerja izhajajo (pogojena plača, socialno zavarovanje, itd.). Kovači, kolarji, knjigovodje in drugi kvalificirani delavci, ali strokovni uslužbenci, ki so KOZ nujni, imajo na podlagi sklenjene pogodbe o trajnem delovnem razmerju pravico do članstva v zadrugi po

odredbi člena 23 Uredbe o kmetijskih zadrugah. Taki člani KOZ so obvezno socialno zavarovani tako, kakor vse druge osebe v delovnem razmerju.

Po drugi strani pa imamo članke kmečke obdelovalne zadruge, ki niso postali člani v smislu čl. 23 odstavka 2 uredbe, temveč kot ustanovitelji ali pa po odločbi upravnega odbora o sprejetju v članstvo. Le-ti ne morejo stopiti v zadrugo, v delovno razmerje ves čas, dokler so njihovi člani, ter zato za zdaj nimajo pravice do socialnega zavarovanja.

Menimo, da je upravičeno postaviti vprašanje uvedbe prostovoljnega socialnega zavarovanja, ker posamezne gospodarsko močnejše zadruge konkretno zahtevajo, da bi prostovoljno zavarovale vse svoje člane. Menimo, da je treba to vprašanje čim prej podrobno in vsestransko proučiti in podati pristojnim organom ustrežajoče predloge